

Informace pro stavebníky

Archeologický ústav Akademie věd ČR, Brno, v. v. i., upozorňuje, že zákon č. 20/1987 Sb. o státní památkové péči, ve znění pozdějších předpisů, za účelem ochrany archeologického dědictví stanovuje stavebníkům několik povinností.

Má-li se provádět stavební činnost **na území s archeologickými nálezy**, jsou stavebníci již od doby přípravy stavby povinni tento **záměr oznámit Archeologickému ústavu** a **umožnit** jemu nebo oprávněné organizaci **provést na dotčeném území záchranný archeologický výzkum**. Je-li stavebníkem právnická osoba nebo fyzická osoba, při jejímž podnikání vznikla nutnost záchranného archeologického výzkumu, hradí náklady záchranného archeologického výzkumu tento stavebník; jinak hradí náklady organizace provádějící archeologický výzkum. Obdobně se postupuje, má-li se na takovém území provádět jiná činnost, kterou by mohlo být ohroženo provádění archeologických výzkumů (§ 22 odst. 2).

Územím s archeologickými nálezy se dle Archeologického ústavu AV ČR, Brno, v. v. i., rozumí území či místo původního výskytu archeologických nálezů nemovitých a/nebo movitých, na němž již byly registrovány jakékoliv archeologické nálezy movité či nemovité povahy, na němž je lze odůvodněně očekávat, či na němž jejich výskyt není vyloučen. **Za území bez archeologických nálezů lze označit pouze takové území, na němž byly prokazatelně odtěženy veškeré uloženy čtvrtohorního stáří (lomy, doly apod.).**

Dle aktuální judikatury je v podstatě **celé území ČR považováno za území s archeologickými nálezy**.¹ **Stavebník nemůže posuzovat povahu území sám, odpovědnost za nesplnění povinnosti je objektivní, není tedy vázána na znalost/vědomost stavebníka.**² Za nesplnění povinnosti hrozí stavebníkovi sankce až do horní hranice 4 mil. Kč.

Archeologický ústav proto doporučuje **oznámit každý stavební záměr**. V případě, že záchranný výzkum nebude potřebný, Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., nebo jiná oprávněná organizace o tom stavebníka informuje.

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i., doporučuje oznámit stavební záměr **alespoň 30 dní před zahájením prací**, v případě staveb velkého rozsahu je však vhodné splnit povinnost i dříve. Lze tak lépe naplánovat harmonogram prací a ušetřit čas a finanční prostředky stavebníka.

¹ Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. 12. 2014, sp. zn./č. j.: 5 A 242/2010-42, právní věta: „*Územím s archeologickými nálezy, k němuž se vztahuje oznamovací povinnost podle § 22 odst. 2 zákona č. 20/1987 Sb., o státní památkové péči, je prostor, kde již byly registrovány jakékoli archeologické nálezy movité či nemovité povahy, a rovněž tak prostor, kde je možné vzhledem k přírodním podmínkám či dosavadnímu historickému vývoji tyto nálezy s vysokou pravděpodobností očekávat. Vydá-li kraj nařízením plán území s archeologickými nálezy (§ 23b odst. 1 téhož zákona), vztahuje se oznamovací povinnost pouze k lokalitám zde označeným; pokud ale kraj takové nařízení nevydá (jde pouze o možnost, nikoli povinnost), platí oznamovací povinnost pro jakýkoli prostor, který splňuje shora uvedená materiální kritéria.*“

² Rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 24. 9. 2002, č. j. 59 Ca 59/2002 – 35: „*Jak již soud uvedl shora, odpovědnost za porušení oznamovací povinnosti dle § 22 odst. 2 zákona o památkové péči je upravena jako objektivní. Splnění povinnosti není zákonem vázáno ani na znalost skutečnosti, že jde o území s archeologickými nálezy, ani na to, zda stavebními pracemi nebo jinou činností dojde či nedojde k zásahu do archeologického naleziště. ... Soud upozorňuje, že žalobkyně není zásadně oprávněna činit závěr o tom, zda na místě je či není něco archeologicky zajímavého...*“

Záchranné archeologické výzkumy provádí jak Archeologické ústavy Akademie věd ČR, tak další oprávněné organizace. Jejich seznam a informace o územní působnosti naleznete na stránce oao.aiscr.cz. Archeologická organizace je povinna uzavřít se stavebníkem nebo vlastníkem pozemku dohodu o podmínkách archeologického výzkumu. **Stavebník se může dohodnout na provedení výzkumu s kteroukoliv organizací působící na daném území. V případě nedohody se mohou jak archeologické organizace, tak stavebníci, obrátit na krajský úřad, který určí podmínky výzkumu (§ 22 odst. 1).**

Záchranné archeologické výzkumy na stavbách menšího rozsahu (rodinné domy, kanalizace, vodovody apod.) jsou prováděny zásadně dohledem zemních prací. Na stavbách většího rozsahu probíhá standardně plošný archeologický výzkum.

I navzdory provedení záchranného archeologického výzkumu, nebo informaci, že výzkum není potřeba, nelze dopředu vyloučit nepředvídaný archeologický nález. V těchto situacích je potřeba postupovat dle § 176 zákona č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů. Stavebník je povinen neprodleně oznámit tento nález příslušnému stavebnímu úřadu a orgánu státní památkové péče a zároveň učinit opatření nezbytná k tomu, aby nálezy nebyly poškozeny nebo zničeny, tj. především v místě nálezu práce přerušit.